

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, cind condeu ajutoriale. — Prețul: pe unu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu său $\frac{2}{3}$ galbini mon. sunătoria.

Anul XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrată a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 89.

Brasovu 26/14 Novembre

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Brasovu 26 Nov. 1870.

La situatiune.

Totă puterile subscrise ale tractatului de Paris au respunsu la cercularia lui Gortschakoff in sensu instrainatoriu si desprobatoriu; cum se va fi declarat Austro-Ungaria inca nu se scie, pote ca in termini mai amicabili, cum e natura blândului si cercumspectului tronu, care tienă o politica traditionale amicabile cu Rusia si nici acum nu pre vre a se indusmani.

Anglia in se dintre totă puterile respuse mai categoric la nota lui Gortschakoff din 31 Oct. 1870, comunicata de br. Brunnow ambasadorulu Rusiei in Londonu numai in 9 Nov. — Rusia n'a facutu intrăbare de puterile garante, dice lordulu Granville in respunsulu seu datatu din 10 Nov. indata, deca vre ule a concede ceva modificare in tractat, ci le dechiară numai dintr'odata, ca ea (Rusia) in plenitudinea puterei sale se emancipa de una oblegatiune ce o primise serbatoresce. Cu parere de reu adunca a primitu regină acesta impărtasire, dice lordu Granville catra Sir G. Buhanan, ambasadorulu Angliei in Petersburg, peintru ea duce la una discusiune, care ar' potē sgudui intelegera amicale cu imperiulu rusescu, si reginei i e **imposibile** a se invoi cu pusetiunea ce o luă princ. Gortschakoff. Dece regimulu rusescu, in locu de a da una astfelui de declaratiune, s'ar fi indeptat mai bucurosu catra regimulu Mai. Sale si catra puterile semnatorie dela 1856 cu propunere, pentru că se ecsamineze la olalta cu totale, deca s'a intemplatu ceva, ce ar' fi potutu ave valoarea de lesiune a tractatului seu deca sub nouele impregiurari ar' fi potutu fi pentru Rusia apasatoriu or' pentru protegerea Turciei neutile; atunci nici regimulu Mai. Sale nu s'ar fi impropitit uia inainte una asia ecsaminare a causei in intelegera cu puterile semnatorie. Ori care ar' fi fostu rezultatul acestor impartasiri, pericolului incurcarilor si unu casu forte periculosu de precedentia a-pretiurei oblegamintelor internationale ar' fi fostu incungiurat, dice Granville.

Asia singură Anglia a redicatu pana acum manusia aruncata de Rusia si ea nu va concedea fara congresu o spartura a tractatului, care i taia in interesu prea afundu.

Ce e dreptu, ca principalele Gortschakoff in altu respunsu, la parere, mai moie cordele, dicundu, ca ecilibriul in Orientu s'a conturbatu spre daună Rusiei si ea vrē numai restituirea acestui ecilibru, si acēstă resolutiune nu stramuta politică rusescă in Orientu. Gortschakoff constata, ca parerile Rusiei si ale Angliei suntu totu acele si se pote lesne miduloci o cointelegera. Intr'aceea ministrul de financie alu Angliei chiamase pe toti siefi caseloru de bancheri, provocandu a se afia gata pentru unu imprumutu, si bancherii -si trasera totu creditulu de pre continentu său uscatulu Europei — (din care causa si la calea ferata de orientu din Ardealu a incetat, ca inca se află in fruntea ei o casa bancala anglicana: Ora nu va reveni si timpulu sistemel continentale de sub Napoleon I.?) — Una depesia prospeta din Londónu 23 Nov. anuncia, ca Russel a si propus a se ajusta 100 mii militia dimpreuna cu reservele, er' de alta parte se insarcină Chandordy cu misiunea, că se deschida nouă

negotiatiuni de armistitii in cortelulu generalu prusianu. Augli'a de si tardiu, simtiescă dera priuliu seu periculu, candu s'ar mai continua o altioră umilire a Franciei, era Odo Russel, dupa "Pall-Mall-Gazette", a primitu dela Anglia ordine se mai si interpelez pe contele Bismark, deca Prusia merge cu Rusia ori cu celealte puteri? Si in casu de siovaire i se va dechiară resbelu inca inainte de capitularea Parisului.

Rusia asia er' tace si face. O telegrama din Berlinu 24 Nov. anuncia, ca Rusia da mereu a armă cu tota energiă si ca tota armată se provediș cu pusce noue. Divisiunile rusesci se apropiu de locurile concentrarei. Din Galati'a se scrie, ca in Kisineff a sositu o divisiune de infanteria si 20 regimente de cazaci, in Kiew 2 regimente infanteria, in Luk una divisiune. Supremu comandantu preste trupele concentrate la Odessa e gen. de Kotzebue. "Independintie belgice" i se scrie din Petersburg, ca flotă pancerata a Rusiei cumpărata in America a primitu mandatul a merge la Dardanelle, — er' reprezentantilor puterilor descoperi Gortschakoff in Petersburg, ca dechiaratiunea tiarului privitoria marea negra e nerevocabile. —

"Observer" mai asigura, ca Rusia are gata 50 de monitòria pancerate in Nikolajeff si forturile de Kertsch si Jenikale dela marea asovitica se fortifica cu tunuri in contra tractatului din 1856. Prin urmare Rusia e decisa a nu revoca, er' Anglia a nu concede. —

Ce dice Francia? O scrisore din Tours 13 Nov. desecopere, ca in Tours se crede, ca intre Prusia si Rusia se affa facuta alianta pentru imparatirea Europei. Prusia se capete Olanda si Triesch, er' Rusia Constantinopolea, in se Europa le va respunde prin alianta anglo-spanica-austriaca-italiana éca conflagratiunea. Francesiloru acum sdorbiți trebui se le pese mai pucinu de Constantino-pole decatul Angliei, care se-si véda erórea, ca a fostu indiferenta catra Francia, pana candu deveni sdrobbita. Anglia se adune aliantile neutralitatiloru, cum va puté. — Eca in simbure situatiunea generale.

Din campula resbelului.

Brüssel 23 Nov. Sciri sosite cu balonulu din Paris reportéza, cumca pusetiunea strategica a francesiloru e forte buna. Cerculu apararei francesiloru s'a mai marit. Se crede, ca Trochu nu vre a face esiri, pana candu nu va audí bubuitulu tunurilor armatei francese de Loire.

"Cor. de Tours" scrie despre batai'a dela Orleans, ca dusmanul a perduto in morti si raniti la 6000 si in acele trei dile de lupta la 10.000 de ómeni.

Totuodata se scrie, ca in 16 se primi scire in Parisu despre victoria dela Orleans si o bucuria entusiastica a patronu Parisului, care are midilöce de traiu in abundantia si se incredu in unirea ce domina in capital'a asediata.

"R." Apararea Parisului. Formarea a trei armate:

Comandante supremu: generalele Trochu, comandantele Parisului.

Siefulu statului maioru generale: generalele Schmitz.

Sub-siefu alu statului maioru generale: generalele Foy.

Comandante superiore alu artilleriei: generalele Guyo.

Comandante superiore alu geniului: generalele Chaband la Tour.

Intendinte generale: generalele Wolf.

Cea d'antaiu armata: Comandante siefu: generalele Clement-Tomas, preste 266 batalionu de garda nationale stationara.

A dou'a armata: Comandante siefu: generalele Duerot.

1-iulu corpu: generalele Vinoy, preste 3 divisiuni.

2-lea corpu: generalele Renault, preste 3 divisiuni.

3-lea corpu: generalele d'Exea preste dōue divisiuni si o divisiune de cavaleria.

A trei'a armat'a: Comandamentul speciale alu gubernatorului Parisului, preste siépte divisiuni, in care intra si marinarii."

Armat'a de Loire nu e batuta, cum respondira faimale false, ci ea se totu mai adauge. Dela Lyon venira 4000 garda nationale la Tours, unde mai vinu alte trei regimente de linia. Pentru armat'a din Lyon au sositu din Anglia 50.000 pusce Remington.

Din Pyrenei er' mai mersera la corpulu Garibaldi sau despartimentu de puscatori. Corpulu germanu alu gen. Werder se afla in apropiere dela Dole, locul concentrarei garibaldianilor, si se astepta unu atacu crancenu.

Cortelulu gen. alu prusianilor se stramuta la Fontainebleau departanduse de Parisu. Se crede, ca armatele se pregatesc la o batalia capitala, ca si gen. Bourbaki si Keratry voru se se imprenue, că cu poteri apropiate se faca deodata atacu generala.

In restimpu de 12 dile au sositu in Cherbourg a treilea transportu cu pusce si cu munitiune din Londonu. Republica dovedesce o activitate miraculoasa. —

Brüssel 22 Nov. Una mii prusiani, se dice, ca fura alungati pe teritoriu belgianu de liberi tragatori francesi si de garnisón'a, pote din Montmedy, si transportulu de campania prusianu, ce vinie dela Colonia la Sedan, fu atacatu de liberi tragatori, incatu germanii fura șiliti se se traga pe teritoriu belgianu. Fortulu Mezieres e curatit de impresuratori, in se la Thionville a inceputu germanii a bombardata fortulu. Dela tradarea Metiului prinsera prusianii 14 mii francesi si luara cu totulu 372 tunuri, in se intielege, ca totu demontate.

Metiu 19 Nov. Incungurarea orasului Montmedy, a inceputu la 16 Nov. Batalionele 1-iu si alu 2-lea din alu 74-lea regimentu au avutu nisice engagemente victoriose langa Chauvency si Thonelle in contra garnisonei dela Mondmedy, si au facutu 47 de prizonieri.

Versailles 19 Nov. In combaterile ce au avutu locu la 17 langa Dreux, perderile nôstre au fostu de 3 morti si 35 raniti; in combaterea ce a 22-a divisiune a datu langa Chateauneuf, amu perduto 1 oficieru si 100 de ómeni morti sau raniti si inimicul celu pucinu 300 morti sau raniti si 200 de prizonieri.

Brüssel 20 Nov. „Independintia belgica" a aflatu, ca Parisu este aprovisionat pana la finele lui Aprile viitoriu.

Berlinu 20 Nov. (oficiale): La 16 Nov. Montmedy a fostu incunguratu dupa órecari mici combateri.

Versailles 20 Nov. La 18 curentu s'a engageatu o lupta langa Chateauneuf, care a fostu victorioasa pentru noi; 500 francesi morti, raniti sau prizonieri.

Tours 22 Nov. Oficialu. Eri lupta seriosa la Bretoncelles, care tienă patru ore. Gard'a mobila trebui se se retraga. Prusianii amenintia Nogent-le-Patron. Gen. Bourbaki se numi comandantu la alu 18 corpu de armata. —

Berlinu 22 Nov. In fortulu Plappeville, Metiu, magasinulu de munitiuni a sarit in aeru, care accidentu a causatu cativa morti si 40 raniti.

Versailles 21 Nov. Unu batalionu de Landwehr si 2 escadrone de husari atacati in 19 Nov. la Chatillon s'au retras la Chateau-Vilain perdiendu la 12 ómeni si 7 cai.

Florentia 20 Nov. Sgomotulu relativu la demisiunea ministrului de finantië este cu totulu neadeverat; acordul celu mai perfectu exista in-

tra acelu ministru si colegii sei asupra tuturor cestiunilor. Ducele d'Aosta a plecat la Turinu. D. Minghetti, in urma cererii sale, a fostu exonerat de misiunea sa pe langa curtea Vienei. Clericalii chiamă protecțiunea prusalui si anatemisarea pe ocupatorii Romei. Alinu si nescusabili machiașismu. —

Madrid 22 Nov. Ducele d'Aosta a primitu oficialmente corona Ispaniei.

Constantinopol 22 Nov. Se asigura, prin cercurile bine informate, ca Turci'a doresce a evita complicatiunile cu Rusia si inclina a engajá pe puterile semnatarie tractatului de Parisu de a lăua in consideratiune cererea Rusiei. —

Una adresa de dame romane din Transilvania.

In numele unui numeru mare de dame romane transilvane domn'a Emilia Ratiu -mi trame din Turd'a un'a adresa de recunoștiția amicabile a pucinelor mele merite pentru poporul roman si unu presentu intocma de frumosu pe catu e de ingeniosu. Nu potu se nu punu acesta pe aripele publicitatii, pentru aici se lucra nu de tenuitatea mea, ci de unu actu politico-national, care e cu atatu mai importantu, cu catu, ca a esit din partea femeilor. Candu intr'o tiéra, si intr'unu timpu, sub care liber'a actiune, ma chiaru liber'a esprimere a opinionei barbatilor e nadusita de terorismu, se unesce unu numeru mare de femei la unu actu că acesta, asta e unu ce cu multu mai mare, decatuna politetia de binevoindia catra o persoana singurita, e una dovada multu imbucuratoia de unu profundu simtu national, de unu simtiementu patrioticu multu inspirat de nobilea franchetia a acestoru dame. Fiicele poporului romanu transilvanu s'au distinsu cu deosebire totudun'a cu unu patriotismu forte infocat de a se sacrificia; ma intr'unu timpu nu de multu trecutu, macaru de nu s'ar mai repeti desastrele lui, intr'unu casu trecutu in paginile istoriei, si cu arm'a a mana s'au luptat pentru neindependint'a nationala. In dilele noastre, candu, vedi domne, egalea indreptatire a tuturor nationalitatilor s'a proclamatu in principiu că lege fundamentala si suprema, pelunga alte mai multe popore, totusi, cu deosebire marcata, romanii din Transilvania nu numai, ca nu s'au impartasit de nici unu dreptu coresponditoru principiului acestuia, ci inca fura despotați si de drepturile de mai nante castigate pe cale legala, apasati in neindependint'a loru nationala, ma amenintati chiaru cu estirparea individualitatii loru. Calamitatea, nedreptatea, batujocur'a pusetiunei acesteia o simtiescu aduncu romanii transilvani, si una suta douăzeci si una dame intr'unu modu atatu de nobile si ingeniosu dau expresiune la lumin'a dilei acestui simtiementu, facandu-mi acesta destinctiune pentru pucinul, ce amu potutu face pentru poporul loru. Asia devenii eu ocasiunea la una demonstratiune nationala politica din partea femeilor, care in monitare se fia pentru maghiari plina de invetiatura.

Unu poporu, in sinulu caruia femeele si malele posedu unu simtiementu nationalu atatu de aduncu, recunoscu cu atata infocare dreptulu si demnitatea natiunei sale, si intra in lupta pentru dens'a cu franchetia atatu de curajoasa, unu poporu că acest'a nu se va lasa a fi absorbitu, catu va fi lumea, nici prin fortie politiane, judiciari si militarie, cu atatu mai pucinu prin apucaturele cele maiestrite cultivatorice si pseudo-constitutionale.

Adres'a suna asia:

Cu toate, ca frumosele idee de libertate si deplina egala indreptatire a nationalitatilor fura proclamate de repetitive ori, totusi nu exista intre natiunile monarchiei austriace nici o natiune atatu de multu apasata că natiunea romana.

Voce de durere, ce ese din sangerantele anime ale romanilor, inca nu putu ajunge la tronul atatu putintelui, pentru se li se vindece ranile seculare, dar inse apasarea cea grea fisica si morală, care apasa conscientia nationala a romanii

loru, nu remasă neconsiderata inaintea barbatilor liberu cugetatori, cari -si sacrificia puterile sale fara interesu pentru dezvoltarea de totu ce e mare si nobilu si se lupta pentru eternulu si nedisputabilulu dreptu alu totului. —

Si noi ne aflam in plecut'a pusetiune a neputé spectoră, cumca dta, dle redactoru, intre anteluptatorii pentru dreptulu poporului apasate si pentru progresulu civilisatiunei ti se cuvine primul locu.

Lupt'a, ce o si luat cu atatu curajia pentru realizarea eternului principiu alu egalei indreptatiri a nationalitatilor, ne indreptatiesce a spera, ca dorintiele nutrite de strabunii nostri de a deveni liberi de jugulu celu greu, se voru realiză, si cestiunea nationalitatilor in Austria se va deslega in spiritul intereselor generali.

Si deca despre o parte aflam in nobil'a dta nisuintia mangaiere si linstire pentru venitoriu, cu atatu mai multu ne simtimu deobligate catra dta cu cea mai profunda multumire, cu catu, ca trecutulu dta e garantia secura, cumca pe dta in calea, ce ti ai asternutu in interesulu egalei indreptatiri a tuturor nationalitatilor, nici neplacerile poternicilor, nici purtarea cea pucinu cavalerescă a unor diurnale germane facia cu romanii, nu suntu in stare a te opri. Si tocma acesta imprejurare ne intaresce in sperant'a nostra, ca drepturile nostre nationale amenintiate -si voru castigă catu mai curundu valoarea, si nobil'a nisuintia a dta va fi incununata de cele mai frumose resultate.

Datori'a barbatilor nostri este a da concursu nobileloru dta nisuntie; si noi femeele privindu la sacrificiale acestea devoteate apromitemu, ca vom portă grigia in tota conscientia, cumca fi nostri remanu pentru totudun'a credintiosi standartului dta, pe care sta scrisu libertate si egalitate.

Că o mica dovada a sincerei nostre stimari si multumiri pentru aperarea desinteresata a intereselor nostre nationale, dovedita pana acum, primește de suvenirulu alaturat din manele subscriselor 121 femei romane.

Acesta multu pretiuita distinctiune mi se aduse in modulu celu mai gratiosu, prin onor. dn'a Asparia, soci'a comerciantului de aici dlui B. G. Popoviciu, dupa ale carui spuse suvenirulu s'a preparat de man'a dlui W. Mayeriu in piaci'a lui Stefanu.

Suvenirulu acesta pre catu politicesce de ingeniosu pe atatu de frumosu in maiestria sa constă dintr-o carte legata in catifea rosia, decorata cu profusiune cu auru, cu titulu expresu in auru: „Reforma“. Pe carte sta o statueta a Transilvaniei din argintu redicatu, in man'a stanga a statuetei e marc'a marelui principatu, in man'a dreptă redicata tienendu o sucitura ce reprezentă jura diplomataria ale tierei. Pe postamentulu statuetei sta inscriptiunea in limb'a romana: „Luptatorului pentru dreptate si libertate Franciscu Schuselka. La pitorele statuetei o tabluita de argintu impresurata cu o cununa de lauru (dafinu) de auru, cuprinde inscriptiunea: „Suveniru oferit din partea femeelor romane ale Transilvaniei.“ O pena din auru in form'a unei vergelutie de lictore, in culmea careia se afla o statueta mititica a dreptatii, lucrata forte decorata in argintu, se afla adausa. Pe legatur'a ce cuprinde vergele lictorice sta: „Defensorelui drepturilor poporului roman din Transilvania.“

Respicandu-mi din adenculu animei mele multiamit'a cea mai intima pre onoratelor femei romane le asecurezu, ca acesta recunoscintia si distinctiune, ce coversiese pucinile mele merite, facuta din partea secslui gratiosu nu numai ca in adeveru me face ferice, ci -mi va da si o taria duratoria pentru lupt'a, careia -mi este sacrificata vieti'a, si va remane devotata neschimbatu. Eu me impartasiescu cu deplina incredintare la sperant'a nobileloru femei romane, ca adeverulu, dreptatea si libertatea voru triumfa; pentru victoria loru nu se mai poate opri, tocma de voru si succumbe perso-

nalminte, pe unu timpu, luptatorii loru. Romanii tocmai acum se nu -si plece capetele din cauza, ca pe natiunea francesa consangean'a loru s'au reversat si fatalitate atatu de dificila. Si din desastrul resbelului acestuia va da Dumnedieu se ésa unu ce salutaru. Libertatea tuturor poporilor si fratieta umana a tuturor natiunilor libere, asta e parola viitorului. —

Franciscu Schuselka.

Articululu de susu l'amu tradusu din Nr. 45 alu diurnalului „Die Reform“, Wochenschrift, redigirt von Franz Schuselka, IX. Jahrgang, 10. Nov., Wien 1870. Druck von R. v. Waldheim.

Pretiulu prenumeratiunei e pe 1/4 anu 3 fl. v. a.; 1 numeru 30 cr.

Acestu Nr. mai cuprinde si altu articulu despre starea precaria presenta a romanilor transilvani, cari politicesce că si besericesc se indopă de incercari maghiarizatorie, sufocandulise liber'a desvoltare nationale politica si confesionala, — la care ne vomu reintorce de alta data, deca nu vomu mai pati de cele patite. —

Sibiu 6 Novembre. Inaltulu ministeriu r. ung. de instructiune prin decretulu seu ddt. 24 Septembre a. c. Nr. 21.555 incunosciintiaza pe consistoriul nostru archidiecesanu, ca au insarcinat pe inspectorii reg. de scole, a se ingrigi de infinitarea de scoli pentru tinerii adulti (inaintati in versta), cari se invetie cetarea, scrierea si computulu, promitienduse invetitorilor din asemenea scoli o remuneratiune din vistieri'a statului, si recuira totu odata pe acestu consistoriu, ai dă ajutoriu la intreprinderea acest'a. Consistoriul nostru archidiecesanu, pre catu scie apretiui ori ce pasiu, ce se face in interesulu invetimentului populariu, pe atatu nu poate aproba nisice dispositiuni, cari se facu unilateralmente, si asia dicundu se octroiéza cu vantamarea autonomiei de scole confesionali.

Consistoriul nostru archidiecesanu precum in toate afacerile sale, asia si in acest'a nu poate parasi, chiaru in interesulu invetimentului populariu, terenul seu legalu, ci pe basea concluselor sindicali si congresuali aduse in caus'a instructiunei preste totu, der' si in intielesulu legei 38 din an. 1868 §-lu 11 voiesce se pasiesca si in afacerea acest'a prea momentuosa.

Dia aceste puncte de vedere consistoriul nostru archidiecesanu, aducundu dispositiunile susamintate ale inaltului ministeriu reg. ung. de invetimentu la cunosciintia inspectorilor districtuali si locali de scolele nostre confesionali, ve provoca, că fara intardiare punenduve in cointelegera cu pretimea, cu invetitorii si intelligentia nostra din flacare comună, se ve sfatuiti si se staruiti prin tota mudiulocel, de care dispuneti, că in flacare comună tinerimea inaintata in ani (de secslu barbatescu si femeiescu) de religiunea nostra, carea n'au invetiatu in princi'a loru, se se adune la anumite dile — in dumineci si in serbatori — seu si in toate serile de érna la unu locu potrivitu, d. e. in scol'a nostra, unde invetitorii nostrii seu chiaru si preutii voru fi indatorati a le propune cetarea, scrierea si computulu. Pentru acoperirea speselor, ce se voru face cu aceste prelegeri, precum si pentru remuneratiunea invetitorilor se se faca colectiuni de bani, seu in naturale intre crestinii nostrii, si consistoriul e convinsu, ca flacare crestinu bucurosu va da unu cruceriu seu doi in interesulu invetimentului; de alta parte era i place a crede, ca flacare invetitoriu, preutu seu altu careva, care s'ar ostensi in afacerea acest'a, -si va afla cea mai mare remuneratiune in multumirea aceea sufletesca, ce o va simti, vediendu pe corelegionarii si conationalii sei cedindu si scriindu.

Cumca poporul nostru este petrunsu de insenatatea invetimentului, si cumca scie, ca caus'a principale a seraciei si inapoiarei lui intelectuale au fostu si este lips'a de invetatura, despre acest'a numai incapse nici o indoiala, acest'a o dovedescu proverbele lui despre puterea sciintiei, — si cumca are capacitate si inclinare spre invetatura, a ceea si strainii au recunoscut'o, numai ocasiune se i se dă.

Rendulu este der' la noi, la pretime si preste totu la intelligentia nationala, că se ne facemu datorint'a, toate se cercamu, toate mudiulocel se le intrebuintiamu spre a inlesni poporului nostru lumina spiritului seu.

In fine inspectorii districtuali si locali de scóle nóstre confesionali suntu insarcinati cu ducerea in deplinire a celor cuprinse in acestu circulariu, si pana in lun'a lui Martiu 1871 suntu provocati a referă acestui consistoriu despre resultatele acestei intreprinderi, si anume: in cate comune s'au tie-nutu prelegeri cu tinerii adulți cati tineri au frequentat prelegerile acestea? si care invetiatoriu séu prentu au escelat in acésta privintia? precum si care dintre intelligentii nostrii au imbracisatu acestu lucru? —

„Tel. Rom.“

Sibiu 13 Octobre 1870.

Congresulu besericescu greco-orientale.

(Urmare.)

Dep. Popaea: Greu este acestu obiectu si tocma pentru aceea mi amu luat vóia a me insinua la cuventu, că se-mi dau parerea in privintia obiectului acestuia, cu catu s'a amintit, ca prentii singuri nu s'ar invoi.

Trei propuneri s'au facutu, un'a a comisiunei pentru instituirea capelanilor, un'a a dep. Hanea pentru numirea de parochi in locu de capelani si a trei'a pentru numirea de administratori, cumca numirea din urma nu i corespundetória este lucru invederatu, ca-ci administratoru este unu prentu, care se numesce din partea archiereului numai provisoriu pentru o parochia devenita vacante. Remanu déra dupa parerea mea, dice vorbitoriu, acestea dôua numiri de capelani si parochu, care vinu in luare de consideratiune. Domnilor si maritu congresu! Eu asia sciu, ca capelani s'au numitii acei prenti, cari au fostu in vecime ronduiti la o capela. — In timpul mai de aproape au acceptata acésta nomenclatura beseric'a apuséna.

Dupa prescrisele besericii apusene, in care s'a introdusu institutiunea de capelani, acei parochi, cari-si ceru capelani, suntu indetorati a se ingrigi pentru cortelu, costu, in scurtu pentru subsistinti'a capelanilor. In sfersitu institutului acesta de capelani este basatu mai multu pre o comuniune inter parochulu respectivu si capelanu seu, care din urma sta intr'o propoziune de subordinatiune vis-à-vis cu parochulu lui. — In beseric'a nóstra, nu sciu că se se fia introdusu numirea acésta de capelani, că la beseric'a apuséna.

Numirea acésta de capelani in beseric'a nóstra, nu s'a datu prentiloru, cari s'au asiediatu intr'o comuna mai numerósa, pentru ca ei au avutu numirea loru, asemenea nu s'a observat in beseric'a nóstra comuniunea intre parochu si capelanu, ca-ce beseric'a nóstra nu a cunoscutu acesta institutu. Beseric'a nóstra n'a vrutu se introduca subordinatiunea prentiloru in gradulu acela că se se prefaca intr'unu sclavismu.

Viu acum la parochu. Dupa conceptulu de parochu, acela este parochu, care este chirotonitu prin episcopu si insestratu cu gramat'a episcopésca, prin care i se concrede eschisivu pastorirea unei parochie. — Purcediendu din acestu punctu de manecare, vinu a dice, ca la infinitarea parochielor astfelii s'a primitu lucru, incatul intr'o parochia inmultiduse numerulu poporului, necesitatea a adusu cu sene si inmultirea numerului prentiloru. Capelanatulu inse nu s'a introdusu in beseric'a nóstra precum s'a intemplatu in beseric'a apuséna, unde domnesce inca institutiunea celibatului, pre-tare beseric'a nóstra nu o recunoscere. — In beseric'a nóstra, unde intr'o comuna besericescu au fostu mai multi prenti, au formatu mai multe parochii la o beserică.

Eu credu, accentuaza oratorele, ca nici nomenclatur'a acésta nu este corespundetória, ca-ci dupa conceptulu de parochie de sene urmáza, ca intr'o parochia numai unu prentu pote fi, ceea ce se vede din gramat'a episcopésca, prin care se eschide altu prentu. Tocma asia dispune si stat. org. in § 1, unde dice: „Parochia, că comun'a besericescu, este intrunirea crestinilor cu midiulcele materiali si morale, spre a sustine una séu mai multe besericice, scóle si cimiterii, unu séu mai multi prenti si invetiatori, precum si celalaltu personalu trebuintios.“

Dupa definitiunea acésta, dloru, astadi nu mai potemu imparti o parochia in mai multe parochii si cu mai multi parochi, ci in acésta parochia numai unu parochu pote fi (voci e dreptu). Cum ar' poté fi numirea corespundetória a celorulalti prenti intr'o parochia; déca ne uitam la natur'a parochielor, cari se asiedie intr'o parochia, ne convingem, ca parochii cei mai multi nu suntu altu-ceva decatul nesce cooperatori séu ajutatori ai parochului jusestratu cu gramat'a episcopésca. Eu nu remanu

nici pre langa acésta nomenclatura, ca-ci nu i introdusa nici provediuta in stat. org. Pre langa toté aceste, fiinduca suntu convinsu despre o parte, ca numirea de parochu nu pote se aduca nici o stricte dupa sene si nu pote se impedece reducetiunea parochielor, si fiinduca acésta numire este introdusa din timpurile cele mai yechi in beseric'a nóstra, cu care numire s'a familiarisatu, s'a dedat clerulu si poporulu nostru, din acestu punctu de vedere remanu pre langa numirea de parochi si dorescu, că maritul congresu se primesca de o alinea noua la § 2 urmatóri'a propunere:

„Parochulu celu mai betranu representant oficiul parochialu in afara de parochia, si ingrigesc pentru toté agendele oficiose cu ajutoriul celorulalti parochi, fiindu singuru respundetoriu.“

In beseric'a nóstra in intielesulu canónelor prentulu celu mai betranu se preferéza si eu a-si vré se eviteza dificultatile si neintielegerele cele multe si se se scia, ca la cine au de a se adresá oficiale din afara. — Demarcatiunea acésta este nevamatatória si ar' trebui se se faca.

Presiedintele: Popea a disu, ca intr'o parochia pote numai unulu se fia parochu si ceilalti suntu numai cooperatori. La partea aceea, unde se dice, ca intr'o comuna besericescu numai unu parochu pote fi, dice presied., ca de aici nu se pote deduce, ca intr'o comuna besericescu de legea nóstra, numerósa si mai latita, unulu numai se fia parochu si ceilalti numai că cooperatori séu că ajutori.

Popea nu au multiumitu pe deplinu parerea mea, dice presiedintele. — Parochia si comun'a besericescu suntu dôua concepte séu notiuni, alta este comuna si alta este parochia.

De exemplu comun'a besericescu Lugosiu, are 6 prenti si nu se pote spune, ca numai unulu e parochu, ca-ci aici suntu intru adeveru atati parochi cati prenti; de aceea recomandu formularea propunerei lui Hanea din punctulu 1, ca-ce este mai corespundetória, ca-ci déca vomu avé acestea momente inaintea ochiloru, potem merge mai departe. Aici trebuie pusu punctulu celu d'antaiu de manecare.

Dep. Gaetanu partinesce propunerea dep. Babesiu.

Presidiulu: In privintia numirei de capelani amu avutu o reservatiune mentale. — Facia cu parerea comisiunei nu facu nici o dogma din numirea de capelanu nici astadi; decatul privindu pusestiunea mea amu vorbitu in favoreá principiului de parochu, si amu adusu motivele inainte, de care amu fostu condusu in privintia acésta. — Cu alte impregiurari nu potu motiva parerea mea, că se nu ganditi, ca-su unu omu ruginitu (ilaritate, bravo!), că se nu poteti spune, ca eu ve facu opositiune (bravo!).

La parochi mi-am luat vóia dupa cunosciintie mele canonice a dice, ca in beseric'a nóstra nu a fostu introdusu sistemulu de capelani si in te altele amu espusu, cumca eu tare credu, ca pe tinerii nostrii, cari aspira la prentime i va disgusta numirea acesta.

Dep. Fauru: Cestiunea principale de pe tapetul are de scopu imbunatatirea starei prentiloru nostri, care numai prin reducerea parochielor se pote ajunge. Déca ar' sta scopulu acesta, atunci congresulu n'ar avé, dupa parerea densului, altceva, decatul a decreta, ca catu venitul se alba unu prentu séu parochu si la cate suflete se se reduca o parochia. — Intrebarea de pe tapetu s'a adusu inse pre altu terenu si din caus'a acesta s'a nascutu neintielegeri.

Spre incungjurarea periclitarii oricarui interesu alu besericiei nóstre e de parere, ca congresulu de asta data se se marginésca numai pre langa reducerea parochielor, lasandu celealte parti ale organizarei venitoriului.

Dep. Romanu: Déca privim la parerile respicate in privintia obiectului de pe tapetu, aflam, ca ele in punctulu principale tare divergente una de alta. Unele pareri mergu intr'acolo, ca intr'o parochia nu pote fi fara numai unu parochu, pre candu unele pareri suntu, ca intr'o parochia potu fi mai multi parochi.

Parerea mea este, dice oratorele, aceea, ca intr'o comuna besericescu numai unu parochu pote fi, că siefulu representantele comunei besericesci, si nu eschidu că se nu fia mai multi prenti, sub numirea de capelani séu si alta numire. Lucrul esential este, ca ceialalti prenti trebuie se stë intrunu felu de subordinatiune cu siefulu loru.

Premitendu acestea si avendu in vedere obiectulu infaciostatu, me declaru la punct. 1 pentru propunerea lui Babesiu. La punct. 2 me abatu

dela motiunea lui Babesiu si facu urmatóri'a propunere:

„Se mai pote aplicá dupa impregiurari unulu séu mai multi administratori parochiali, cari atatu in privintia dotatiunei, catu si a fundatiunilor parochiali stau in corelatiune de subordinare facia cu parochulu; éra acésta corelatiune se va regulá prin dispusetiuni separate. Administratorii parochiali se alegu cu dreptulu de a fi promovati la postulu parochialu in respectiv'a comuna fara nou'a alegere. Unde suntu mai multi administratori parochiali, promovirea loru se intempla in modulu seriului. Suntu eschisi dela promovire cei ce au conduitu neindestulitorie.“

Presiedintele: Déca voru mai veni motiuni noue atunci nu vomu ajunge la scopu.

Dep. Romanu: Déca nu se va primi propunerea mea de conclusu, atunci se pote intempla, ca intr'o parochia vacante se primesce unu tineru nemeritatu, si din acestu motivu amu propusu, ca dela promovire suntu eschisi cei ce au conduitu neindestulitorie.

Fiinduca s'au facutu mai multe propuneri la punctulu de sub discusiune, care dupa parerea mea este forte momentosu, credu, cumca se nu trecemu astazi preste elu, ci se se amane discusiunea pana mane, ca se ne potem intielege mai bine in asta privintia.

Acesta din urma propunere, punenduse la votare, se respinse cu majoritate de voturi.

Dep. Fasía: Afara de proiectulu comisiunei, care au facutu amintire de capelani, cari au datu ansa la o disputa lunga, si afara de proiectulu dep. Hanea, au propusu si dep. Babesiu unu proiect forte chiaru si esactu. Dupa parerea densului, ar' fi acuma intrebarea, ca comisiunea esmisa primește propunerea lui Babesiu séu ba, si déca o primește atunci tota disputa mai departe pentru capelani inceta (voci: au cadiutu sistemulu de capelani).

Dep. Besanu: Cu parere da reu spunu, ca doué dile disputam de forma si nu de esentia. Dupa parerea mea, numirea de prentu, parochu, capelanu séu administratoru este forma. Esenti'a e corelatiunea intre unulu si altulu. Congresulu nu poate regula de asta data acésta corelatiune. — Dupa definitiunea despre conceptulu de parochu, luata in statutu, nu incap nici o indoiélu, ca intr'o parochia pote fi unulu séu mai multi prenti. Densul recomanda primirea numirei de prenti si mai departe.

Dep. Ioanovicin dice, ca multi antevorbi tori au esprimatu scrupuli, ca nu sciu, ca cadiutu sistemulu de capelani séu ba. — Barbatii eclesiastici s'au dechiaratu, ca sistemulu de capelanatul este unu lucru strainu in beseric'a nóstra. Crede, ca presidiulu se binevoiesca a enuncia, că inchiatu sa desbaterea despre sistemulu de capelanatul séu ba?

Presiedintele: Credu, ca intrebarea acesta este superflua. Eu trebuie se asteptu finea desbatelor.

(Va urma.)

UNGARI'A. Pest'a. S'au luat u mesură, spre a se pune tiér'a in pusestiune organisata si in poterile ei armate. C. Andrassy puse pe d. Ern. Hollan fostu colonel honvedu că subsecretariu de statu in ministeriulu apararei tieri. Hollan e barbatu strictu si neobositu. Armat'a honveda se imparte in proiectulu de lege facutu: in 20 brigade cu pretoriale generali, trupe technice, artilleria, la 200 tunuri si 8 escadrone de cavaleria. Sanctiunea legei va urma cu urgentia din caus'a cestiunei orientale si a marei negre séu Pontus.

C. Andrassy interpelatu in dieta despre Beust respunde, ca exista crise ministeriale in Vien'a, inse s'a amanatu, pana candu se va desfasiura cestiunea marei negre.

Majestatea Sa se afla in Bud'a. Mai. Sa imperatresa a daruitu la teatrulu maghiaru din Clusiu 15.000 fl. —

AUSTRO-UNGARI'A. Vien'a. Totu ministeriulu cu Potocki in frunte si a datu demisiunea in manele Mai. Sale si se crede, ca conservativii regresisti voru lua carma amana. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. „Monitoriulu“ reportéza, ca Sambata, 7 Novembre cur., I. S. Domnulu a binevoitul a trece in inspectiune, pe platoul Cotrocenilor, batalionulu de militii alu districtului Ilfov.

I. S., insocit de d. ministru secretariu de stat la departementulu de resbelu, de dnii siefi de regimentu, colonelii Lupu si Zefcari si de adjutantul de servitiu, a ajunsu, pe la orele 2 dupa amedi, inaintea batalionului, care presentandu arm'a a primitu pe M. S. in aclamatiuni entuziaste. Indata dupa acest'a au inceputu exercitiurile scolei de compania; atatu manuirea armei cu acu catu si diferitele evolutiuni s'au efectuat cu atat'a precisiune incat I. S., pe deplinu satisfacutu, a aratat singuru prin grain domnesc'a sa multumire tuturor militanilor, esprimandule cu cata placere s'a convinsu de propasirea ce a facutu estiupru frumos'a institutiune a militieloru si de silint'a ce a depusu fiacare dintre militani in timpu de 14 dile, consacrante exercitiului. „Urmandu astfelui, continua M. S., milita va constitui in curendu tarii a tieri, era fiacare militanu, intorcunduse in comună, pote chiaru acum luá cu densulu magulitor'a conscientia, ca a invetiatu de a-si apera patria.“

M. S. ordona apoi se se dè fiacarua dintre militani cate o mica gratificatie si inspectia s'a terminat printr'unu defilatu perfectu alu batalionului.

Dupa acest'a, I. S., facundu o mica preumbare, a visitat in trécatu usin'a de gazu dela Filaretu, ale careia lucrari le a gasit u cu placere inaintandu rapede. —

Novissimu. Bruxel'a 24 Nov. Una lupta înfricosata s'a intemplat la Douleus in departementulu Somme. Prusianii fura respinsi pana la Boge cu perderi considerabili.

Tours 24 Nov. Gen. Bourbaki sosi aici; prusii se fi ocupat Nogent-le-Rotrou si Mortargis in nord-estu dela Orleans.

America dede Francie 400 mii pusci, 50 mil. patrone, 50 tunuri, 51 mitraile Gatling si 20 mii revolvore. Anglia a oprit esportulu mai departe de arme, semnu cai trebuies ei.

Din Evreux 22 Nov. se scrie, ca gard'a nationala francesa -si sustiene totu pusetiunile, armata francesa a luat ofensiva la Vernons si luá dela prusiani o sumetenia de proviantu, a carui esorta de 1500 dupa pucina lupta luá fug'a.

Valea Eure si Bynou suntu curatite de dusmani germani. Prusianii s'au lasatu de a merge catra Lyon. —

Varietati.

— „Nemere“ e unu ventu furiosu, ce sufla cu asprime de catra Secuime. Sub acestu titulu unu programu prenuncia esirea unui diurnal politiciu, economicu si socialu aici in Brasovu sub redactiunea d. advoc. Adolfu Kenyeres si colaboratoru d. insp. scol. districtualu Ludovicu Rhéty, dela 1 Ian. 1871 incolo, cu pretiu de 6 fl. pe anu. Cuprinsulu programei apromite aperarea intereselor Unariei aici, de unde se se latiesca si cultura in Orientu. — Primim cu bucuria orce pasi catra cultura, luminare si cari suntu indreptati numai spre exultivarea si apararea simtiului umanitaru si alu dreptati, dupa cum respingemu dreptulu lupului facia cu mnelulu or' in ce impregiurare, si deca mai primim unu colega in acesta misiune, bucuria ne este cu atatu mai mare, incatui ei potrivim yietia ce o merita intentiunile ambilor scriitori. —

— „Daco-Romani'a si reporturile sale cu germanismulu“ de Badewitz, (in limb'a germana, Leipzig, H. Masthes, 16 pag. pretiulu 1 si diumetate dieceri). Acesta brusura cuprinde totu feliulu de planuri interesante in privint'a schimbarilor ce au se se faca in Orientulu Europei. Ea doresce largirea teritoriului Romaniei si fratieta basata pe libertate cu serbii, bulgarii si celealte popore din imperiulu otomanu. Reporturile Romaniei catra Germania, se vedu a fi produse numai prin marelle sympathie pentru cei doi Hohenzollernii pe tronurile din Berlinu si Bucuresci.

Acesta brosura uresce pe Austria, se bucura de desastrele din 1866 si doresce rumperea Ungariei de ea. Rusia si tentatiile ei in sudu, inse gasesc o justa aprobatore. Darimarea Turciei s'ar pute incungurá prin intinerirea acestui statu pe o cale civilisatorie — opinéza autorii — de si elu se pronuntia mai multu pentru darimarea ei. „Inf.“

— „Inf.“ scrie: „Societatii academice romane i s'a luat salonulu, de care dispunea in rondulu celu mai de susu la academia.“

Dupa ce i s'a taiat prin noulu proiectu de bugetu si subventiunea, pe catu se mai spune!!“ Se pote?! Vai!!! Ore va suferi acesta Domnulu romanilor? si deca ar' suferi ore ce patronu i ar' fi? —

— Orasiul ne este inundat de totu feliulu de comedii, dice „Inf.“, midiulice de stocere a banului seracului roman: circuri, panorame, galerie dise amusante, tote siarlatanima europena, isgonita de resbelulu germanu-francu, a inundat Roman'a!“ Cine porta vin'a, ca nu lumina poporului, ca se fia economu politicu nationale?! —

Premiu pentru o novela. Redatiunea „Familie“ publica premiu de si se galbeni pentru cea mai buna novela originala. Terminulu concursului e 28 Decembre st. n. Novelele istorice seu cele poporale voru ave preferintia. —

Literariu. A esitu de sub tipariu si se afia de vendiare la librari'a dloru Ioanidu si Spirescu: „GEOGRAFI'A“ fizica si politica a Romaniei, lucrata dupa noulu programu scolaru pentru scolele primare, normale si reale, de Dimitrie Frundescu, vechiu referentu statisticu in ministeriu de interne. —

— A esitu de sub tipariu: „GRAMATIC'A LATINA“ partea formale, provedita cu exercitiu de tradusu latine si romane pentru clasele I si II liceali si gimnasiali de I. Badilescu. Partea I, a 3-a editiune, carte autorisata de consiliul superior alu instructiunei publice. — Se afia de vendiare numai la librari'a Iuga si Comp., strat'a Lipcanii, hanulu Sierbanu-Voda, Nr. 18, cu pretiu de 1 leu 68 bani. —

CONSEMNAREA ofertelor pentru institutulu de fete din Oradea mare.

(Urmare.)

Prin colectant. dlu Alecsandru Erdosiu, protopopulu Tierei-Oasiului au solvitu:

Din Raesi'a: Alecsandru Erdosiu protop 5 fl. Din Turu: Iacobu Popu preotu 2 fl. Din Certedie: Petru Mirisanu preotu 2 fl. Din Vam'a: Petru Dobosi preotu 2 fl. Din Tirsoltiu: Ioane Dababantu preotu 2 fl. Din Camardianu: Mihailu Demeteru 2 fl. Din Tripu: Simeonu Erdosiu preotu 1 fl. Din Vam'a: Gregoriu Stetiu 2 fl. Sum'a 18 fl.

Prin colectanta dnisióra Hermin'a Farkas din Oradea mare au solvitu:

Din Oradea mare: Carolu Kalicza 1 fl. Din Cadea mare: Sigismundu Fodor 1 fl., dn'a de Al. Marcutiu 1 fl., dn'a de Ioane Germanu 2 fl., ved. lui Mihailu Szilagyi 60 cr., dn'a de Kolboszsky 60 cr., dn'a de Franciscu Diósy 1 fl. Sum'a 7 fl. 20 cr.

Prin colectant. dlu Georgiu Drimbea preotu gr. or. in Sacalu au solvitu:

Din Sacalu: Georgiu Drimbea preotu 2 fl., Reveic'a Drimbea n. Porumb. 1 fl., Georgiu Blajoviciu invetiatoriu 1 fl., Nicolau Osiorhanu economicu 1 fl. Din Nagy-Toti: Georgiu Popu 2 fl., Mihailu Szilagyi esarendatoru 5 fl., Géza Stacho 1 fl., Liliu Osváth 50 cr., Nicolau Mártonfy 1 fl., Demetriu Drimbea 2 fl. Sum'a 16 fl. 50 cr.

(Va urmá.)

Nr. 2323. 1870.

dina mare provediuta cu locuinta spanale si cu edificiale economice.

II. In satulu Blasiului:

2. Mora cu patru petre pe Ternav'a mare.

III. In Thiurn:

3. In Valea mare (?) (Nagyvölgyben) fenatia 190 de pogone (hold), 1185 0□.

4. „Perii calugarilor“ cu numele, fenatia de 70 pogone, 1100 0□.

5. „Lunc'a cucului“ aratura de 53 pogone, 1200 0□.

6. „Fascaul“ aratura de 34 pogone, 531 0□.

7. „Slatin'a din diosu“ aratura de 54 pogone, 1000 0□.

IV. In Ciufudu:

8. In partea „Slatinei din susu“ in partea de aratura pamentu de fenatii 97 pogone, 1116 0□.

V. In Ved'a:

9. „Lunc'a comogniului“ fenatia de 7 pogone, 248 0□.

VI. In Sancelu:

10. „Lunc'a craiesca“ fenatii de 31 pogone, 338 0□.

VII. In Panade:

11. „Valea craiesca“ sesiune esterne de 6 pogone, 70 0□.

VIII. Cergidulu mare:

12. „Lunc'a la cetate“ fenatii de 45 pogone, 241 0□.

IX. Petrisatu (Péterfalva):

13. Mora cu 4 rote pe Ternav'a mica.

Terminulu strapunerei in arenda va incepe in 1-a Ianuariu 1871 si va dura pana in 31 Decembrie 1873.

Licitarea se va tiené in 5 Decembrie la 9 ore inainte de prandiu in Blasiu, in curia metropolitana anumitul in cancelari'a Jurium-Inspectorelui si se va incepe cu strigarea urmatórielor pretiuri:

a) la mora din Blasiu sub II 4000 fl. m. a.
b) „ Petrisatu sub IX 2000 fl. m. a.

La locurile de aratura si fenatia, aflatore sub numerii 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, cari in casu de asia se liciteaza si cu parcele, 2000 fl. m. a.

Licitatorii voru fi obligati a depune vadium de 10%. Si conditiunile licitatii se potu vedé si pana atunci la directiunea bunurilor fondului scolaru alu Parintilor Basiliani.

Blasiu in 5 Novembre 1870.

Capitolulu gr. catolicu metropolitanu blasianu.

Schwarze & Bartha

piat'a Nr. 18

cu cunoscuta soliditate pre-

sieza

totu felu de imbracaminte

de cavaleri

si ofera ororatului publicu

una mare cantitate pe a-

lesu de ce'e mai rare ma-

terie de surace-rocuri-gi-

letice cu pretiulu celu mai

moderatu.

CURSURILE

la bursa in 25 Nov. 1870 sta asia:

Galbini imperateli	—	—	5 fl. 94	er. v. a.
Napoleoni	—	—	10 " 06	"
Augsburg	—	—	122 " 75	"
London	—	—	124 " 75	"
Impromotolu nationalu	—	—	64 " 90	"
Obligatatile metalice vecchi de 5%	55	85	"	"
Obligationile rurale ungare	78	25	"	"
" temesiane	74	—	"	"
" transilvane	—	—	"	"
" croato-slav.	81	—	"	"
Actionile bancii creditului	—	—	722 "	"
	—	—	245 " 30	"